

บทที่ 6

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ

ข้อสรุป

ปัจจุบันพุทธศาสนิกชนฝ่ายคฤหัสถ์ซึ่งเรียกกันว่า ปัญุชาชน กำลังปรารถนาและแสดงความเป็นห่วงสถานการณ์ของพระพุทธศาสนา ในข้อที่พระสงฆ์และวัดกำลังสูญเสียบทบาท สถานะและความหมายออกจากสังคมมากขึ้นทุกขณะ บางอย่างหมดไปแล้วและบางอย่างกำลังจะหมดไป โดยเฉพาะในสังคมนคร วัดมิได้เป็นศูนย์กลางของชุมชนและสถานศึกษาสำหรับกัลปบุตรอีกต่อไป นอกจากการศึกษาระยะปริยัติธรรมอย่างกระต่อนกระแต่น สถานะของพระสงฆ์ขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำในทางจิตใจ และต้องรวมถึงสติปัญญาอย่างแยกไม่ออก เมื่อคนเห็นว่าพระด้วยทางสติปัญญาเสียแล้ว ความคิดที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับไม่มีเป็นการชะงักเสียแต่เริ่มแรก ศรัทธาหรือความนิยมในการที่จะถืออย่างตามก็ไม่เกิดขึ้น ไม่มีโอกาสเข้าไปพุดกันให้รู้เรื่อง มองเห็นไปว่าสถาบันเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมาย

พุทธศาสนาก็เหมือนกับสัตว์โลกทั่วไป เพราะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีอยู่หลายยุคหลายสมัยที่พระธรรมรุ่งเรืองแผ่ขยาย และก็มีหลายยุคในประวัติศาสตร์ ซึ่งมีการปฏิบัติกันอย่างฉ้อฉลอันเป็นผลสืบมาจากการละเลยต่อการปฏิบัติธรรมในยุคนั้น ๆ ทำให้ขาดเสียซึ่งวิถีชีวิตที่แท้ ความเฉื่อยชา การเชื่อโง่กลาง การพึ่งพิงสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการมองโลกในแง่ร้ายมิใช่วิญญานพุทธศาสนา แต่การพุดเฉย ๆ มิได้ทำให้อะไรดีขึ้นมา ต้องเสริมสร้างปรีชาญาณโดยอาศัยเมตตาและการปฏิบัติ ซึ่งเป็นศักยภาพจากแหล่งกำเนิดทางจิตวิญญาณอันเคลื่อนไหวและมีพลัง สภาพสังคมไทยในปัจจุบันนี้ คนในสังคมเริ่มขาดแคลนในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม มีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าที่จะทำอะไรเพื่อส่วนรวม รวมถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่คนไทยเคยได้ชื่อว่ามีอยู่อย่างสันหลามนั้นก็ค่อย ๆ จางหายไป ที่สำคัญคนไทยสมัยนี้จะทำตัวห่างเหินเมื่อนัดกันมากขึ้นด้วย สาเหตุที่ทำให้

สังคมไทยต้องมีอันเป็นไปเช่นนั้น คงมีตัวแปรอยู่หลายประการ โดยสาเหตุหนึ่งคงหนีไม่พ้นความสืบเนื่องจากผลของความเจริญด้านวัตถุที่รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้การพัฒนาด้านจิตใจวิ่งไล่ตามความเจริญทางด้านวัตถุไม่ทัน ประกอบกับสังคมไทยในยุคนี้ได้กลายเป็นสังคมของการแข่งขัน ซึ่งดีซึ่งเด่น ทำให้ทุกคนคิดว่า ผู้ที่เหนือกว่าเท่านั้นจึงจะเป็นผู้รอด และอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งค่อนข้างจะสำคัญมาก ก็คือ ความเบียดเบียนและเอื้อมระอาภัยกับพฤติกรรมของผู้สืบทอดพระศาสนา ซึ่งหมายถึงพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายนั่นเอง ทุกวันนี้จะเห็นว่าพฤติกรรมของพระสงฆ์ส่วนหนึ่งได้เปลี่ยนไปมากนั้น แต่เรื่องทางทำพิธีกรรมมากเกินไป ภาพของพระสงฆ์ทำตัวเป็นหมอมือ ปลกเสก ใ้ห่วย ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ พระสงฆ์ส่วนหนึ่งรู้แต่เรื่องกิจนิมนต์แต่สอนคนไม่เป็น แม้การบิณฑบาตก็เปลี่ยนไป พระบางรูปออกบิณฑบาตสายมาก และหลายครั้งที่ของใส่บาตรประเภทดอกไม้ธูปเทียนจะถูกโยนทิ้งข้างถนนอย่างไม่ไยดี ผิดกับของปัจจัยที่อยู่ในสายตามากกว่า

เราคงต้องยอมรับว่า ศาสนาจะอยู่รอดได้จะต้องมีพลังสนับสนุน นั่นก็คือ ศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทุกคน แต่ในระยะเวลาเพียง 2-3 ปีมานี้ เกิดมีข่าวคราวในวงการสงฆ์ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ได้แทบไม่เว้นแต่ละวัน ทำให้ภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาจะดัดลบมาตลอด ถึงแม้บุคคลที่กระทำผิดโดยอาศัยผ้าเหลืองบังหน้าจะเป็นเพียงคนกลุ่มเล็ก ๆ ก็ตาม แต่ก็ทำให้เกิดวิกฤตศรัทธาขึ้นมาแล้ว โดยมีเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ และสตรีเพศ เป็นตัวการนำไปสู่ความหายนะ

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะปัญหาอะไรก็ตามแต่ที่เกิดขึ้นในวงการศาสนา สิ่งที่ทำให้หลายฝ่ายเชื่อว่าเป็นต้นเหตุที่สุดที่ทำให้บุคคลซึ่งไม่มีความเหมาะสมสามารถเข้ามาบวชเป็นภิกษุสามเณรก็คือ ความไม่เข้มงวดกวดขันของพระอุปัชฌาย์ ในฐานะที่เป็นด่านแรกในการบวชพระใหม่ โดยสมัยนี้พระอุปัชฌาย์มักไม่ใส่ใจตรวจสอบผู้ที่จะบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายเถรสมาคม อีกทั้งเมื่อบรรพชาอุปสมบทให้แล้วก็ยังไม่ใส่ใจอบรม สั่งสอน ให้อำนาจหลักธรรมและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เมื่อบวกกับความไม่พร้อมของตัวผู้บวชเองแล้ว ก็ยังทำให้การกระทำผิดพระธรรมวินัยเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย ซึ่งความจริงข้อนี้พระอุปัชฌาย์คงปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ อันที่จริงพระอุปัชฌาย์ก็เปรียบได้กับพ่อผู้ให้กำเนิดพระภิกษุสามเณร ซึ่งถ้าหากพระอุปัชฌาย์ จะได้ดูแลเอาใจใส่ผู้ที่เข้ามาบวชตั้งแต่ก่อนบวชและหลังบวชในการอบรมสั่งสอน ในหลักธรรม และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ให้เหมาะสมกับสมณเพศแล้ว ความเสื่อมเสียที่เกิดขึ้นแก่คณะสงฆ์โดยรวมก็ย่อมจะต้องลดลงอย่างแน่นอน

เมื่อว่าโดยหลักสัจธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วพระพุทธศาสนาไม่มีคำว่า "เสื่อม" ส่วนที่เป็นความเสื่อมนั้น เกิดจากบุคคลหรือลูกชาวบ้านหมิ่นเหยียดเลียดในพระศาสนาประพัตติยอหยอนต่อพระธรรมวินัย ทำพระธรรมวินัยให้บริบูรณ์หรือทำให้บริบูรณ์จากพระธรรมวินัยด้วยประการต่าง ๆ

ชาวบ้านควรให้ความร่วมมือแก่คณะสงฆ์ ช่วยกันปราบและปรามเหล่าภิกษุอลัชชี ช่วยกันกำจัดในทก ๆ วิธีทางและอย่างต่อเนือง ผู้ที่บวชเข้ามาอาศัยพระศาสนา เสริมกัลยาณมิตรจะได้ลดน้อยลงแต่จะให้หมดไปโดยสิ้นเชิงคงยาก ถึงแม้คฤหัสถ์จะไม่มีสถาบันของตนเองที่มีแบบปฏิบัติที่ชัดเจนและสืบต่อไม่ขาดสายถึงปัจจุบันตั้งสถาบันสงฆ์ แต่นั่นย่อมมิใช่ เหตุผลที่จะบอกปิดความรับผิดชอบออกไปจากคฤหัสถ์หรือโยนกลองให้แก่สถาบันสงฆ์ฝ่ายเดียว สถาบันสงฆ์จะต้องไม่ถูกปล่อยให้เผชิญกับชะตากรรมอันเสื่อมโทรมและ เป็นผู้รับผิดชอบต่อการพระศาสนาตามลำพังอีกต่อไป หากพุทธบริษัททุกฝ่ายมีสำนึกและความรับผิดชอบต่อบัญหาที่ดำรงอยู่ตลอดทั้งร่วมกันใช้สติปัญญาความสามารถอย่างอุตสาหะวิริยะ เพื่อพลิกฟื้นสถานะของพุทธศาสนาแล้ว แม้ชนชนนบ้านเมืองจะไม่เอาชुरुด้วยก็ตาม พุทธศาสนาจะต้องกลับมามีคุณค่าและความหมายใหม่ในสังคมอย่างสมกับสมัยโดยไม่ต้องสงสัย

ปัจจุบันพระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงของโลก สังคมสงฆ์ไม่อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง ตลอดเวลาประชาชนคือผู้ให้ ในขณะที่สังคมไทยเป็นสังคมที่ตื่นตัวมากกับสังคมข้างนอก เราแก้ปัญหาทั่วโลก แต่สังคมสงฆ์ยังสูงขึ้นไปยังแคบ ซึ่งในที่สุดสังคมสงฆ์จะเป็นสังคมที่ไม่มีความหมายกับประชากรต่อไป ปัญหาสำคัญในวงการคณะสงฆ์ ก็คือ พระผู้ใหญ่ไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพราะปัญหาใหญ่มาจากพระท่านถือระบบอาวุโส (seniority) เป็นหลักผู้ใหญ่ในเมืองไทยยังไม่มีความกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นของเด็ก กตเด็กไว้มากจนเกินไป ไม่ยอมให้โง่หัวขึ้นเลย พระหนุ่มที่สมองดีต่างก็หมดกำลังใจไปตามกันในที่สุดก็หนีหมด

เป็นความรับผิดชอบของผู้นำในสถาบันพระศาสนา ที่จะต้องทำให้สถาบันที่รุ่งเรืองเป็นฐานรองรับ หรือเป็นเปลือกห่อหุ้มเนื้อที่รุ่งเรืองไว้ด้วย พร้อมทั้งระมัดระวังคอยแก้ไขป้องกันไม่ให้อาสวัฏฐานัยธรรมเจริญพอกพูนขึ้นภายในสถาบัน

ถ้าอาสวัฏฐานัยธรรมได้เกิดรุ่งเรืองขึ้นแล้วและสถาบันได้เสื่อมโทรมลงจากความเป็นฐานรองรับของศาสนธรรมแล้ว ก็ผู้นำที่รับผิดชอบสถาบันอีกนั่นเองที่จะทำให้การแก้ไขปรับปรุงได้ผลดี ด้วยการสำนึกและเป็นผู้ริเริ่มลงมือแก้ไขปรับปรุงเสียเอง สิ่งที่มีหวังดีอื่น ๆ ควรกระทำ ก็คือ ช่วยส่งเสริมและชักนำให้เกิดผลดีขึ้นด้วยการ เตือนสติและร่วมมือสนับสนุนการแก้ไขปรับปรุง แต่ถ้า

บุคคลระดับผู้นำในสถาบันไม่ลงมือดำเนินการเอง อนาคตของการแก้ไขปรับปรุงก็มีมืดมัว เพราะจะมีแต่การแก้ไขปรับปรุงส่วนย่อยที่กระจัดกระจายและชั่วคราวช่วยยาม ในภาวะเช่นนี้อาจจะเหลือทางเลือกเพียงสองอย่างสำหรับอนาคตของพระพุทธศาสนา ก็คือ ความเสื่อมสลายของสถาบันที่มีอยู่ในปัจจุบัน หรือไม่ก็ความสูญสิ้นไปด้วยกันทั้งสอง โดยจะเกิดความปั่นป่วนระส่ำระสายภายในสถาบันทวีขึ้นตามลำดับ

ความอยู่รอดของสถาบันสงฆ์และพุทธศาสนา ขึ้นอยู่กับท่าทีและการตัดสินใจของคณะสงฆ์เป็นอย่างมาก ผู้มีอำนาจในสถาบันสงฆ์ไม่ควรจะลืมว่า พระสงฆ์จะอยู่โดยปราศจากการสนับสนุนของประชาชนไม่ได้ ดังนั้น ทางเลือกสำหรับพระสงฆ์จึงมีอยู่ไม่มากนัก ที่สำคัญที่สุดควรจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมหาชน และทำตนเป็นเสมือนเบาะกันกระเทือน เพื่อลดความรุนแรงที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้ เพื่อให้สังคมและสถาบันศาสนาได้รับความบอบช้ำน้อยที่สุด

ฐานันดร (หมายถึง ยศพระหรือสมณศักดิ์) นั้น เหมาะกับพระเถระผู้ใหญ่ ส่วนตำแหน่งนั้นสมควรแก่ผู้สามารถและควรเป็นคนหนุ่ม สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงพิจารณาด้วยพระปรีชาญาณว่า 2 อย่างนี้ หากแยกกันได้ การบริหารคณะสงฆ์ย่อมจะสะดวกขึ้นพระองค์จึงคิดแยกจากกัน เพราะการบริหารคณะสงฆ์ไม่เหมาะที่จะเอาพระเถระซึ่งท่านชราภาพแล้วมาทำงาน ด้วยสมรรถภาพทางด้านเสื่อมโทรมตามวัยสังขาร ความคิดความจำไม่อยู่ในวัยที่นำจะทำงาน

ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ปฏิเสธรูปการสมัยใหม่ พระเถระจึงเท่ากับถูกปิดโอกาสในการทำความเข้าใจกับโลกสมัยใหม่ ไม่มีแรงจูงใจให้พระเถระสนใจใฝ่เรียนหรือสามารถเรียนรู้ได้โดยง่าย หลักสูตรเมื่อค่อนศตวรรษก่อนเป็นอย่างไร ปัจจุบันก็เป็นอย่างนั้น แทบจะไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อเป็นเช่นนี้พระสงฆ์รุ่นใหม่ก็ยากที่จะเป็นผู้นำทางปัญญาตั้งแต่ก่อนได้ อาจมีบ้างที่เป็นกรณียกเว้นแต่ก็ต้องลาสิกขาไป เพราะถูกปิดกั้นหรือไม่ให้โอกาสที่จะใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ และยิ่งระบบที่เป็นอยู่ไม่มีการคิดผู้ใดคุณสมบัติของบรรพชิตให้ออกไปจากสถาบันสงฆ์ด้วยแล้ว จึงปรากฏว่ามีพระสงฆ์เป็นอันมากอยู่ไปวัน ๆ โดยที่ไม่ได้ทำประโยชน์ให้แก่พระศาสนาหรือแก่ชุมชนแวดล้อมเลย แต่อย่างไรก็ดีในปัจจุบันพระสงฆ์ประมาณร้อยละ 90 สามารถช่วยเหลือสังคมได้มากขึ้น โดยเฉพาะพระนิสิตในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ได้แก่ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหามกุฏราชวิทยาลัย แต่รัฐยังให้การสนับสนุนน้อย ทั้งที่ควรให้โอกาสแก่พระได้สั่งสอนแนะนำประชาชนในเรื่องคุณธรรม

จริยธรรม รวมทั้งกับเด็กนักเรียนตามสถานศึกษา เพราะครูส่วนใหญ่ยังสอนวิชาที่เกี่ยวกับหลักสูตรทั่วไปเท่านั้น ส่วนที่มองว่าการนิมนต์พระมาให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นเรื่องยาก เพราะพระองค์เองไม่สามารถเรียนรู้ทันสถานการณ์โลกได้นั้น ไม่ใช่เรื่องยากที่จะแก้ไข เพียงแต่ต้องเปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ได้เรียนรู้ทันโลกและนำความรู้มาให้คำแนะนำกับประชาชน

การบริหารกิจการพระศาสนาของพระสงฆ์ ควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสมัยและสถานการณ์ปัจจุบันให้ทันโลกทันเหตุการณ์ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ และคำสั่งต่าง ๆ ควรให้อำนาจต่อบริการกิจการพระศาสนาอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารคือพระสงฆ์ ควรเอาใจใส่ในกิจการพระศาสนาอย่างจริงจังและจริงจัง ทั้งในการกำจัดปัญหาแก้ไขปรับปรุงและพัฒนากิจการพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองอยู่เสมอ ควรรีบกำจัดปัญหาสี่ธรรมปฏิรูป หรือพระธรรมวินัยปลอม บุคคลหรือคณะบุคคลผู้ประพฤติวิปริตโดยรับวัฒนธรรมที่ผิดและเด็ดขาดไม่ปล่อยให้เป็นปัญหาเรื้อรังร้ายแรงที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงทั้งฝ่ายศาสนจักรและอาณาจักร

ฝ่ายผู้ถืออำนาจทางการเมืองหรือฝ่ายนโยบายยังมีส่วนต้องรับผิดชอบมากขึ้น ในฐานะผู้เข้ามากำหนดทิศทางความเป็นไปในบ้านเมือง หากพบว่ามีสิ่งบกพร่องก็ต้องกลับมาแก้ไขแก้ไขโยนหรือเลี้ยงปัญหาอย่างถาวร การตั้งงบประมาณสนับสนุน การจัดกลไกบริหารคณะสงฆ์ หรือแม้แต่การมอบอำนาจให้แก่คณะสงฆ์เป็นสิ่งจำเป็นต้องกระทำ

จากการศึกษาการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์นั้น ได้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันสงฆ์กับอำนาจทางการเมืองของไทยมีวิวัฒนาการมายาวนานในลักษณะ ให้อำนาจต่อการทำหน้าที่ของกันและกัน อำนาจทางการเมืองให้การดูแลปกป้องทำนุบำรุงพระศาสนาให้เจริญสถาพรมาเป็นลำดับ เมื่อเกิดปัญหาในคณะสงฆ์ที่ไม่สามารถจัดการได้ต้องรีบเข้าไปช่วยแก้ไขดำเนินการด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ธรรม เด็ดขาดและเป็นกลาง เพราะถือเป็นความชอบธรรมที่ฝ่ายการเมืองมีต่อสถาบันสงฆ์อันเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมในการเข้าไปจัดการแก้ไขในสิ่งที่ผิดพลาดให้ถูกต้องเพื่อความมีประสิทธิภาพและเสถียรภาพของรัฐเอง แต่ถ้าวินัยหรือผู้ถืออำนาจทางการเมืองไม่ดำเนินการตามที่กล่าวมา กล่าวคือ ไม่ทำนุบำรุงพระศาสนาเท่าที่ควรจะเป็น ไม่ปกป้องดูแล ไม่เข้าไปจัดการความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในคณะสงฆ์ ขาดความจริงจังในการแก้ปัญหา และไม่พยายามศึกษา

กิจการด้านพระศาสนาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เมื่อเกิดปัญหาวิกฤตขึ้นก็ไม่อาจแก้ไขได้ทันท่วงทียอม
กระทบต่อประสิทธิภาพและ เสถียรภาพของรัฐอย่างแน่นอน

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไม่ใช่พระธรรมวินัย แต่เป็นกฎหมายแผ่นดินที่ฝ่ายอาณาจักรได้
ตราขึ้นมา เพื่อให้พระสงฆ์ใช้เป็นแม่บทในการปกครองกันเองอย่างเป็นสัดส่วนซึ่งจะทำให้การผดุง
รักษาและส่งเสริมพระธรรมวินัยดำรงอยู่ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ควรระลึกถึงข้อที่
ว่า สมัยก่อนไม่มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทำไมเรารักษาพระศาสนาได้ ควรยกเลิกระบบพระสงฆ์
แล้วมอบให้พระสงฆ์ปกครองกันเองตามพระธรรมวินัยหรือไม่ เพราะการแก้ไขพระราชบัญญัติก็เป็น
เพียงเพิ่มหัวข้อเท่านั้น แต่โครงสร้างยังเหมือนเดิม สิ่งนี้ฝ่ายอาณาจักรต้องพิจารณาด้วย

เมื่อฝ่ายอาณาจักรเป็นผู้บังคับพระศาสนา การประกาศใช้และยกเลิกพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ จึงเป็นอำนาจและหน้าที่โดยตรงของฝ่ายอาณาจักรที่ต้องดำเนินการ เมื่อเห็นว่าบกพร่อง
หรือหละหลวมไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้การบริหารคณะสงฆ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยหรือ
มีประสิทธิภาพได้ ฝ่ายอาณาจักรก็ต้องพิจารณาแก้ไข

จะอย่างไรก็ตาม เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะรัฐมนตรีในแต่ละยุค ส่วน
มากจะมีความเข้าใจพระสงฆ์ไม่ดีพอ จึงไม่กล้าเข้าไปแตะต้องด้วยเกรงจะเป็นบาปกรรม จนเกิด
วลีที่พูดกันว่า "ชั่วข้างซี ดีข้างสงฆ์" เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการคณะสงฆ์ จึงมักจะตก
อยู่ในลักษณะที่ถกและหมักหมมเสมอมา ยิ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์บางฉบับมีโครงสร้างที่คับแคบ
ทางการบริหารด้วยแล้ว ย่อมจะเป็นตัวแปรอันสำคัญให้การใช้อำนาจตามกฎหมายมีลักษณะทางไกล
จากพระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้น ชนิดที่ใช้อำนาจเป็นธรรมหรือใช้อำนาจเบี่ยงเบนพระธรรมวินัยไปใน
ที่สุด เพราะผู้ที่มีความซื่อซ่องในพระธรรมวินัยอันเป็นภาษาปริยัตินั้นมิใช่ว่าจะเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ
ตามพระธรรมวินัยได้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็ได้หมายความว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย
ได้มากที่สุด จะต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อซ่องในภาษาปริยัติได้มากที่สุด

สิ่งหนึ่งที่เกือกลดต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนา แต่รัฐเองกลับปล่อยปละละเลยตลอดมา
คือ การมอมเมาประชาชน รัฐต้องให้การศึกษากับประชาชนด้านศีลธรรมให้มากและลดสิ่งแวดล้อม
ที่เป็นอบายมุขซึ่งรัฐเป็นเจ้าของอยู่ เช่น โรงงานสุรา และสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น เพราะ
ผลกำไรที่รัฐพึงได้ไม่คุ้มกับการสูญเสียทางจิตใจของประชาชน ความเสื่อมและความเจริญที่มีต่อ
สถาบันสงฆ์เป็นของธรรมดา อยู่ที่ว่าสถาบันปกครองต้องตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ฝ่ายการเมือง
เองสามารถทำอะไรให้แก่พระศาสนาได้อีกมากมาย หากมีความกระตือรือร้นมากกว่าที่เป็นอยู่

ปัจจุบันความเป็นสังคมอุตสาหกรรมผสมกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ทกด้านไม่ว่าวัฒนธรรมสถาบันสงฆ์ที่เคยเป็นผู้นำด้านปัญญาและจิตวิญญาณในอดีต บทบาทของสถาบันสงฆ์ หันมาต่อสู้กับสังคมสมัยใหม่เป็นห่วงว่าในอนาคตอันไม่ไกลนักอาจหมดความสำคัญที่สุด การเข้าถึงธรรมะของพระพุทธเจ้าจำเป็นต้องอาศัยสถาบันสงฆ์เป็นผู้ชี้แนะแนวทาง เมื่อพฤติกรรมของพระสงฆ์ บางรูปที่เป็นสมาชิกของสถาบันสงฆ์เป็นตัวแผลและ เป็นเครื่องปรากฏแห่งพุทธศาสนาไม่เป็นไปตาม พระธรรมวินัย มีความประพฤติไม่ต่างไปจากฆราวาส ความเชื่อถือศรัทธาของพุทธบริษัทฝ่ายอื่นก็ ถดถอยหมดไปและจะทำให้สังคมปราศจากธรรมะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันผู้นำทางการ เมือง

การศึกษาการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์กับอำนาจทางการเมืองครั้งนี้ ผู้ศึกษา พบว่า รอบศวรรษที่ดำเนินการวิจัย (พ.ศ. 2528-2538) เกิดจาก 2 สาเหตุใหญ่ คือ เหตุ บั้จจัยภายในและเหตุบั้จจัยภายนอก

1. เหตุบั้จจัยภายใน เป็นเหตุอันเกี่ยวกับระบบการกล่อมเกลากจากสังคมสงฆ์เริ่มตั้งแต่ การบวช การฝึกฝนอบรมจากพระอุปัชฌาย์อาจารย์ การศึกษาอบรมตามหลักสูตรด้านพระศาสนาซึ่ง ฉาดแบ่งได้ เป็น

1.1 ระบบการฝึกฝนอบรมบวรพร่อง หมายถึง ความบกพร่องในมาตรการการบวช การอบรมชี้แนะหลังการบวช ตลอดจนการเข้าสู่ระบบการศึกษาของสงฆ์ อาจ แบ่งความบกพร่องได้ ดังนี้

- 1.1.1 การบวชไร้เป้าหมายและบวชได้ง่ายเกินไป การบวชในปัจจุบันไม่ ต้องมีความพยายามหรือความตั้งใจมากนักก็สามารถบวชได้
- 1.1.2 พระอุปัชฌาย์ขาดการอบรมสั่งสอนตามหลักพระธรรมวินัยใน ภายหลังการบวช เพราะเห็นการบวชเป็นเพียงพิธีกรรมทางศาสนา อย่างหนึ่ง ทำให้ความผูกพันระหว่างศิษย์อาจารย์ขาดหายไป
- 1.1.3 ระบบการศึกษาของสงฆ์ไม่ทั่วถึงและบกพร่อง เพราะวัดส่วนใหญ่ใน ชนบทมักไม่มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม การเรียนการสอนเป็นความ พยายามของผู้บวชเอง อีกทั้งหลักสูตรในระบบการศึกษาไม่ได้มีการ เปลี่ยนแปลงมาเป็นเวลานาน ทำให้ไม่ทันโลกไม่ทันเหตุการณ์ และ ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

1.2 ระบบการควบคุมบกพร่อง หมายถึง ระบบการบริหารการปกครอง ไม่เอื้อต่อการพัฒนากิจการของพระสงฆ์ ดังนี้

1.2.1 การปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 นั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการของพระสงฆ์ เป็นระบบการปกครองที่ค่อนข้างไร้ประสิทธิภาพ ไม่เกื้อกูลต่อการประเพณีพรหมจรรย์

1.2.2 การบริหารงานคณะสงฆ์ไม่มีคุณภาพ เพราะขาดองค์กรรับผิดชอบงานต่อจากมหาเถรสมาคม

1.2.3 การควบคุมภายในระบบคณะสงฆ์บกพร่อง เช่น การพิจารณาความผิดตามกฎหมายที่กำหนดให้อุบัชฌาย์อาจารย์ผู้เปรียบเสมือนบิดาที่ให้กำเนิดเป็นองค์คณะผู้พิจารณา

2. เหตุปัจจัยภายนอก เป็นเหตุสนับสนุนส่งเสริมให้พระกระทำผิดอันมิได้เกิดจากระบบการคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้แล้วข้างต้น แต่เป็นปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของพระ แบ่งได้เป็น

2.1 การสนับสนุนพระสงฆ์ซึ่งอันตรายต่อการดำรงเพศพรหมจรรย์ เช่น

2.1.1 การให้ยศและตำแหน่งพระ มักเน้นการก่อสร้างทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจที่เป็นเป้าหมายหลักของพระพุทธศาสนา มิได้ให้กันที่คุณภาพการศึกษา

2.1.2 การปล่อยให้พระมีเงินส่วนตัวได้เป็นการผิดหลักพระวินัยอย่างชัดเจน

2.1.3 กลุ่มบุคคลที่อิจฉาประโยชน์ของวัดและศาสนามีมากขึ้น เมื่อเกิดปัญหา ย่อมลำบากในการแก้ไข เพราะเป็นการแก้ไขปัญญาของคนหมู่มาก

2.2 ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเกิดจากพัฒนาการอย่างไม่หยุดยั้งของมนุษย์ มิใช่จะเกิดผลดีเพียงด้านเดียว แต่หากไม่มีมาตรการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ ย่อมเกิดผลกระทบขึ้นได้ เช่น

2.2.1 สังคมเป็นโลกาภิวัตน์กระทบไปทั่วโลก พระสงฆ์ที่ไม่เข้มแข็งหนักแน่นในพระธรรมวินัย มักตกไปตามกระแสดังกล่าว

2.2.2 สังคมสลับซับซ้อนและมีขนาดใหญ่ขึ้น ยากต่อการแก้ปัญหาในทุกระดับทางสังคม

- 2.2.3 การแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่อาจต้านพระแสงได้
- 2.3 ความไม่เข้าใจพระธรรมวินัยของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส เพราะขาดการศึกษาอบรมให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในคำสอนของพระศาสนา ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ขัดกับหลักคำสอนของศาสนา
- 2.4 อำนาจการเมืองไร้ระบบ ไม่เด็ดขาด ไม่จริงจังในการจัดการกับพระกระทำผิด และไม่เอาดีทางบประมาณ
- 2.5 ความเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนและส่วนหนึ่งขาดความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม เสนอข่าวเพียงเพื่อวัตถุประสงค์การขายเป็นหลักโดยขาดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ทั้งสังคม

จำนวนการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ ศึกษาพบว่า ไม่มากไปกว่าในยุคนสมัยใด แต่การเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและไร้ความรับผิดชอบในบางครั้ง ทำให้ผู้บริโภคข่าวสารรู้สึกว่าเหมือนมีจำนวนมาก

ความหนักเบาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาพบว่า ไม่แตกต่างไปจากเมื่อก่อน แต่เป็นเพราะมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องจึงทำให้การแก้ปัญหายากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ ความเป็นสังคมสมัยใหม่ก็ทำให้สาเหตุการละเมิดมีเพิ่มขึ้น

ผลกระทบที่เกิด พบว่า ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่ละเมิดพระธรรมวินัย หากมีความสัมพันธ์กว้างไกล เป็นที่รู้จักเคารพนับถือของคนหมู่มากและมีผู้นับถือมากแล้ว ย่อมจะมีผลต่อสถาบันต่าง ๆ ค่อนข้างมาก ดังนี้

1. ต่อสถาบันสงฆ์ ทำให้ผู้คนมีศรัทธาในการบำรุงพระสงฆ์น้อยลง
2. ต่อสถาบันทางสังคม ทำให้ผู้คนห่างจากวัดและคำสอนทางศาสนา และอาจเป็นผู้ขาดธรรมะนำทางแห่งชีวิตซึ่งเป็นต้นเหตุของปัญหาสังคมนานัปการ
3. ต่อสถาบันทางการเมือง แยกออกเป็น 2 ระยะ คือ
 - 3.1 ระยะสั้นหรือทางตรง มีผลกระทบค่อนข้างน้อยและเห็นผลไม่ชัดเจนนักยกเว้นบางกรณีเท่านั้น

3.2 ระยะยาวหรือทางอ้อม มีผลกระทบมาก เปรียบเหมือนสิ่งที่มีที่กดกร่อนระบบ การเมืองทั้งระบบ เพราะนักการเมืองมีศรัทธาถดถอยทำให้ขาดคุณธรรม

การแก้ปัญหาจากอำนาจการเมือง ได้ศึกษาพบว่า อำนาจการเมืองไม่ให้ความสนใจต่อ ปัญหาที่แท้จริง เมื่อถูกกระตุ้นมาก เขาก็เข้าไปจัดการแก้ไขโดยขาดการศึกษาพระธรรมวินัยให้ ก่องแท้ ทำให้เกิดปัญหาเรื้อรังและไร้ประสิทธิภาพ รวมทั้งไม่สนับสนุนงบประมาณด้านพระศาสนา ให้เพียงพอที่จะพัฒนากิจการคณะสงฆ์ได้

แนวทางในการแก้ปัญหา

ปัญหาอันเกิดจากการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ตลอดทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อทุก สถาบันในสังคมนั้น สามารถแก้ได้ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. รัฐต้องดำเนินการให้พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส ได้ศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจอย่าง ถูกต้องก่องแท้ โดยการปรับปรุงระบบการศึกษาของรัฐให้เอื้อต่อการเป็นพุทธบริษัทที่ดี
2. คณะสงฆ์ต้องปรับปรุงระบบการศึกษาของสงฆ์ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความจริง ของบ้านเมือง สอดคล้องกับระบบการศึกษาของรัฐ และจัดให้มีอย่างทั่วถึง
3. ปรับปรุงระบบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยและมีกฎหมายที่ออก โดยฝ่ายบ้านเมืองซึ่งอนวัตรให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยมากที่สุด
4. ปรับปรุงรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ให้เน้นการกระจายอำนาจและมืองค์กรที่รับผิดชอบ งานพระศาสนาในทุกด้าน
5. เพิ่มอำนาจให้แก่กรรมการศาสนาในการดำเนินการกับพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยที่ไม่ สะดวกต่อการดำเนินการของคณะสงฆ์
6. เพิ่มมาตรการในการตรวจสอบผู้จะเข้ามาบวช โดยเน้นการระงับที่นี้ให้กับอุปัชฌาย์ อาจารย์เป็นอันดับแรก

7. รัฐควรรหามาตรการให้ผู้ถืออำนาจการเมืองต้องมีความรู้ในพระธรรมวินัยอย่างถ่องแท้และชัดเจน เพื่อการแก้ปัญหาที่มีทั้งคุณภาพและคุณธรรม

ข้อเสนอแนะ

การนำธรรมะทางพุทธศาสนามาใช้เป็นหลักดำเนินชีวิต และปฏิบัติงานย่อมจะประสบผลสำเร็จในกิจการนั้น ๆ แต่เมื่อปรากฏว่าพระสงฆ์ซึ่งเป็นสถาบันหลักในพุทธศาสนา มีหน้าที่เรียนรู้อรรถธรรม ศึกษาธรรม เผยแผ่ธรรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติธรรมมิได้ตั้งอยู่ในธรรมวินัยของพระพุทธองค์ ด้วยการละเมิดพระธรรมวินัยอยู่เนือง ๆ เสียแล้ว จะหวังให้ธรรมะเจริญงอกงามในนามลัทธิศาสนาของประชาชนพลเมืองได้อย่างไร

จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบว่า ปัญหาหลักของเรื่องที่ศึกษานี้เกิดจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 อันเป็นแม่บทในการปกครองคณะสงฆ์นั้นไม่อาจอยู่ในสถานะที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้การบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ เพราะขัดหลักการกระจายอำนาจการปกครองที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไป ลักษณะพระราชบัญญัตินี้เป็นการรวบอำนาจแบบเบ็ดเสร็จในขณะที่สังคมฝ่ายการเมืองเล็กใช้ระบบดังกล่าวมาเป็นเวลานาน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น จะโทษของคณะสงฆ์คงไม่ได้ ด้วยเหตุว่าการเมืองเป็นผู้เข้าไปก้าวท้าวเปลี่ยนแปลงมาแต่แรก ทำให้เกิดระบบที่ไม่พึงปรารถนา ดังนั้น ฝ่ายการเมืองจะต้องเป็นผู้แก้ไขตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่โดยตรง จะมิว่าแต่เกรงใจพระคงไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน

แนวทางที่ผู้ศึกษาขอเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกิจการด้านพระศาสนาอันเนื่องมาแต่เหตุการณ์การละเมิดพระธรรมวินัย สรุปได้ ดังนี้

1. ลำพังพระธรรมวินัยเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้พระสงฆ์อยู่ในกรอบได้ดีพอในโลกปัจจุบัน เพราะความเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่แคบลงและเปลี่ยนแปลง พระสงฆ์ต้องก้าวให้ทันโลกในทุกด้าน ต้องทำงานในเชิงรุกเพื่อความเป็นผู้นำสังคมเช่นอดีต

2. ต้องแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง มีองค์พระที่คอยสนองงานด้วยการกระจายอำนาจตั้ง เช่นฝ่ายอาณาจักรแต่ไม่จำเป็นต้องเลียนแบบ
3. รัฐต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
4. ฝ่ายพุทธจักรต้องปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมภายนอก
5. สื่อมวลชนควรทบทวนบทบาทที่ผ่านมาว่า ได้กระทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ถูกต้องและเป็นธรรมปราศจากอคติใด ๆ หรือไม่ แล้วร่วมกันหาแนวทางจรรโลงพุทธศาสนาต่อไป

การเสวนางานวิจัยชิ้นนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาเพิ่มเติมอยู่ 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาให้ทราบว่า "ระบบการศึกษาของรัฐในปัจจุบัน (อนบาล-มัธยมปลาย) เอื้อต่อการให้ชาวพุทธเข้ามาสู่พระศาสนาที่ดี และเป็นศาสนทายาทที่ดีได้อย่างไร" และประเด็นที่ว่า "บทบาทของสื่อมวลชนมีผลต่อการพัฒนาหรือทำลายสถาบันสงฆ์อย่างไร"

ในประเด็นแรกนั้น จากการวิจัยพบว่าระบบการศึกษาของรัฐกับระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่เอื้ออำนวยต่อกัน ในขณะที่การศึกษาของรัฐไม่ให้ความสำคัญด้านศีลธรรมเท่าที่ควรจะเป็น วิชาการเกือบทั้งหมดเน้นด้านการพัฒนาปัญญาและทักษะ เพื่อสนองความต้องการโลกยุคโลกาภิวัตน์ อันถือลัทธิ "บริโภคนิยม" เป็นหลัก ขาดการพัฒนาทางจิตใจให้แก่เยาวชนซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมค่อนข้างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกล่อมเกลาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติและเข้าไปรับใช้ประเทศชาติในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ กัน แม้กระทั่งการเข้าไปถืออำนาจทางการเมือง "ที่ทรงคุณธรรม" แต่ระบบการศึกษาของสงฆ์ไม่มีการพัฒนาทั้งรูปแบบและวิธีการให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโลกกับทั้งปฏิเสธรูปแบบวิชาการสมัยใหม่ พระสงฆ์ถูกปิดโอกาสในการทำความเข้าใจกับโลกสมัยใหม่ ขาดแรงจูงใจให้ไม่เรียน ดังนั้น หากจะได้มีการศึกษาให้ทราบว่า "ระบบการศึกษาของรัฐในปัจจุบันดังกล่าว เอื้อต่อการให้ชาวพุทธเข้ามาสู่พระศาสนาที่ดี และเป็นศาสนทายาทที่ดีได้อย่างไร" จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ

ประเด็นที่สอง "บทบาทของสื่อมวลชนมีผลต่อการพัฒนาหรือทำลายสถาบันสงฆ์อย่างไร" ซึ่งจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบว่า การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ไม่

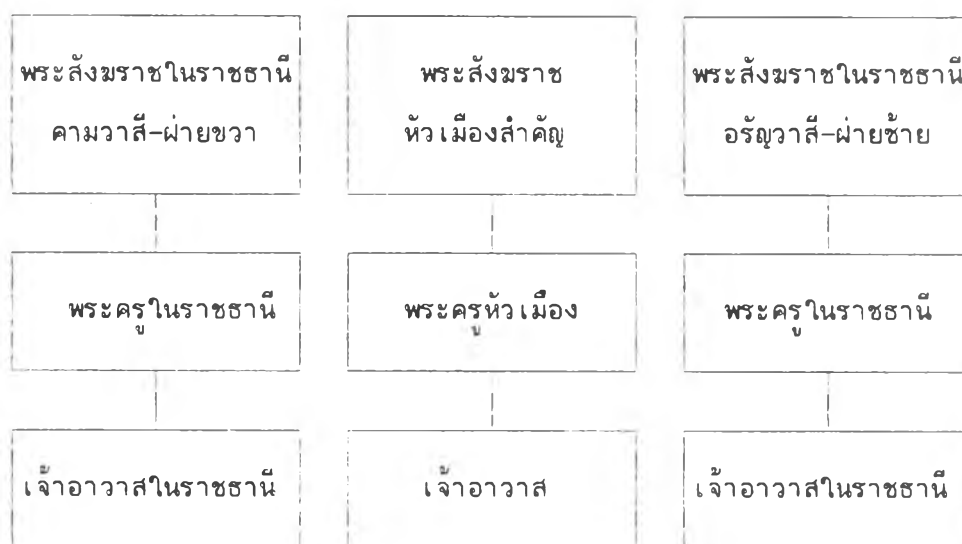
ได้มีจำนวนมากมาย่างที่เข้าใจ สิ่งที่ทำให้รู้สึกเช่นนั้นก็เพราะสื่อมวลชนเป็นผู้โหมกระพือความเสื่อมเสีย ทำให้พระศาสนิกชนส่วนหนึ่งที่เข้าใจพระศาสนาไม่ถ่องแท้เกิดความสั่นคลอน และเกิดวิกฤตศรัทธาต่อสถาบันสงฆ์ บางคนถึงกับเลิกนับถือพระสงฆ์ไปเลยก็มี แต่จะอย่างไรก็ตามพระสงฆ์ส่วนใหญ่ที่ยังเป็นพระผู้ประพฤติปฏิบัติชอบอยู่ ก็ยังเป็นปกติไม่หวั่นไหว เพราะถือว่าเป็นเรื่องของบุคคลที่จะต้องแก้ไขกันตามกระบวนการทางสังคมที่มีอยู่แล้ว

ลักษณะโลกาภิวัตน์เป็นพระแสบและพลังข้างนอก ถ้าสถาบันสงฆ์มีสติปัญญาที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ต้องรู้ให้เท่าทัน ต้องมีสำนึกทางจริยธรรมและต้องพัฒนาให้มาก กระแสนิยมพิธีกรรมที่ทำอยู่คิดว่า เป็นเพียงเครื่องมือสั่งสอนประชาชนเพราะห้ามไม่อยู่แล้ว การมีพระ เครื่องก็เพียงเพื่อเตือนสติ ในยุคโลกาภิวัตน์เช่นปัจจุบันต้องเลิกถามว่า "พระควรมีหรือควรไม่มี" เพราะกระแสท่วมท้นโลกด้านไม่อยู่แล้ว แต่ควรถามว่า "เราควรนำเอาความเป็นโลกาภิวัตน์มาถือถือการเรียน การสอน การเผยแพร่อย่างไรให้เหมาะสม ขณะเดียวกันต้องสอนชาวบ้านให้เข้าใจด้วย เพราะคุณก็สัสมักเอาความรู้สึกของตนเองเป็นเครื่องวัด

และท้ายที่สุดความผิดปกติกของการเสนอข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวพระสงฆ์ในทางลบจะมีความถึงในปัจุบันและที่สำคัญที่สุดก็คือ เมื่อสื่อมวลชนนำเรื่องเหล่านี้มาเผยแพร่ ก็กลายเป็นที่สนใจและเป็นหัวข้อพิจารณาของบุคคลทั่วไป ไม่เว้นแม้แต่นักข่าวที่มีการเสนอแบบกึ่งวิพากษ์วิจารณ์แงะชักนำหรือโหมน้ำวุ่นผิดตามเห็นคล้อยด้วย หากผู้เขียนข่าวขาดความรับผิดชอบ ขาดจรรยาบรรณของการทำข่าวที่ดีและมีอคติต่อพระสงฆ์บนข่าวที่ออกมาก็มันแต่เสียกับเสีย ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปความสูญเสียได้เกิดขึ้นแล้วจากการเสนอข่าวนั้น ทั้งที่บางครั้งก็ยังไม่ปรากฏชัดว่าพระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริง ก็ไม่เคยปรากฏว่าสื่อมวลชนรายใดบ้างที่ได้เสนอข่าวและประกาศตัวออกมาเป็นผู้รับผิดชอบ แต่จะอย่างไรก็ดี การเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ผ่านมามีต้องยอมรับความจริงข้อหนึ่งว่า ทำให้สถาบันสงฆ์มีการตรวจสอบ มีความน่าเคารพและน่าเลื่อมใสมากขึ้น

ตารางที่ 1

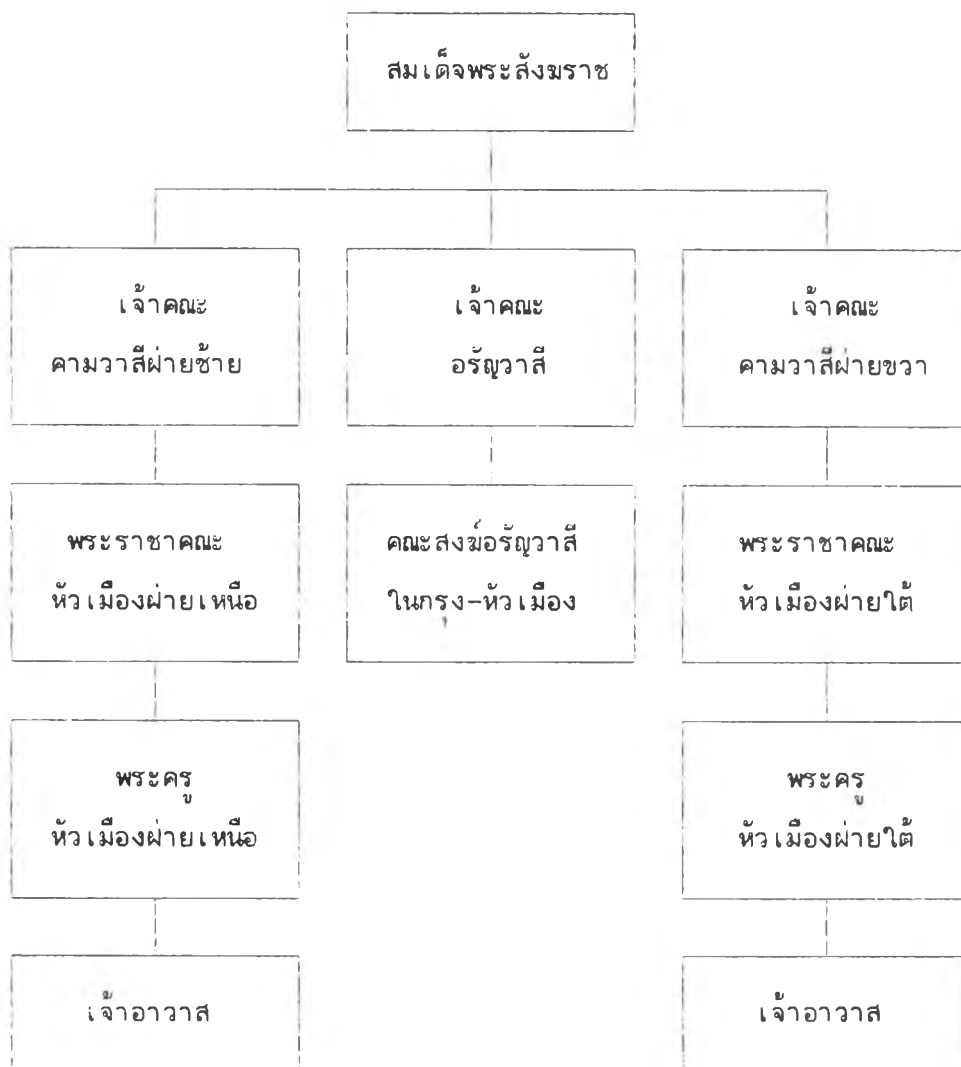
โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์สมัชชั้โขทัย

ที่มา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา. ความเชื่อและศาสนา
ในสังคมไทย, หน้า 47.

ตารางที่ 2

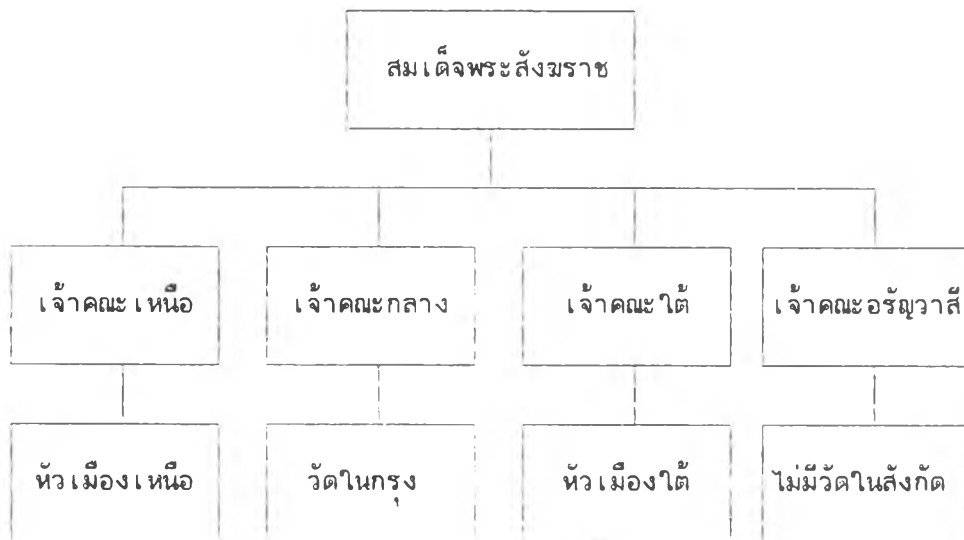
โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์สมัยกรุงศรีอยุธยา

ที่มา : พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), การปกครองคณะสงฆ์ไทย, หน้า 14.

ตารางที่ 3

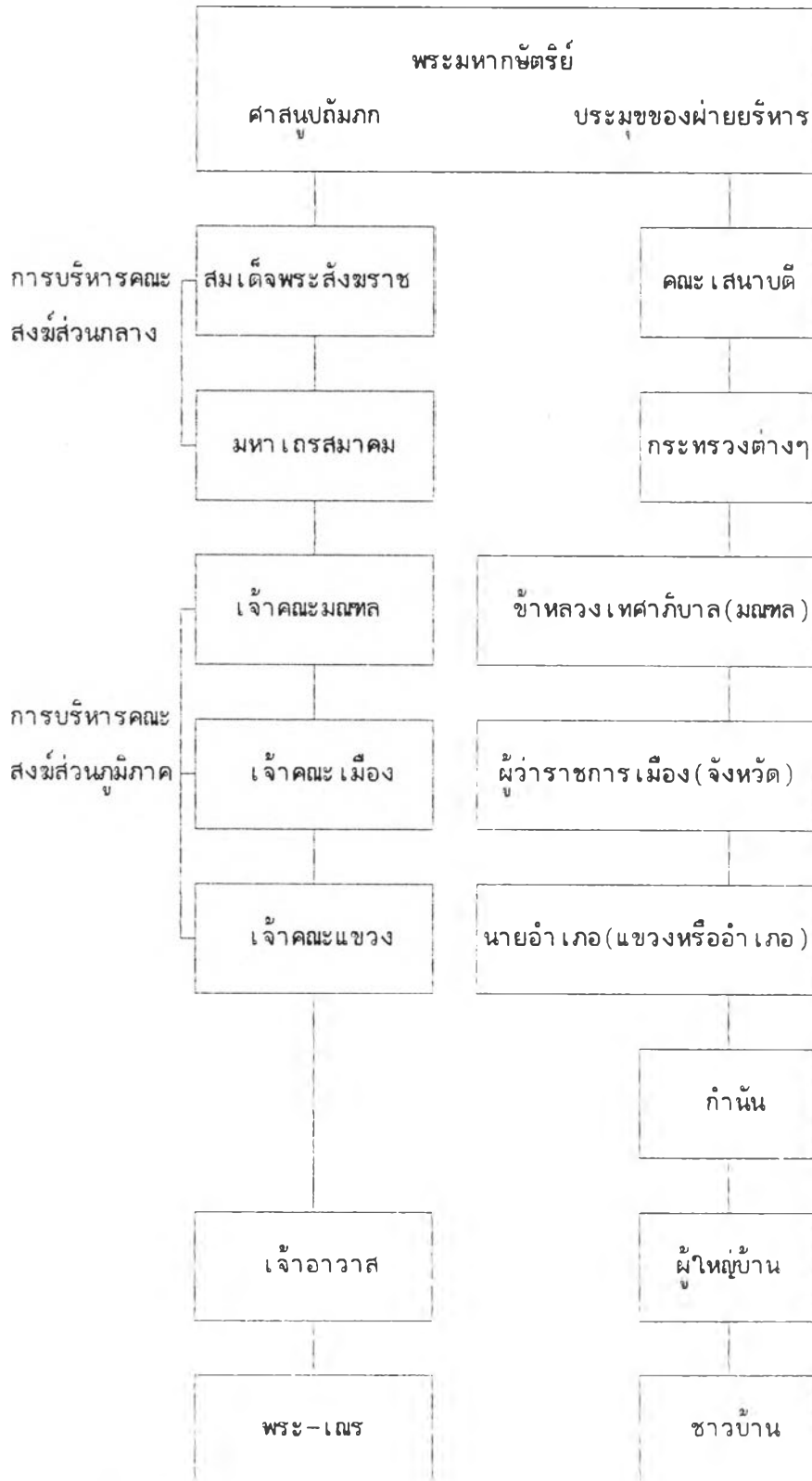
โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ในรัชกาลที่ 3

ที่มา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา, ความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทย, หน้า 55.

ตารางที่ 4

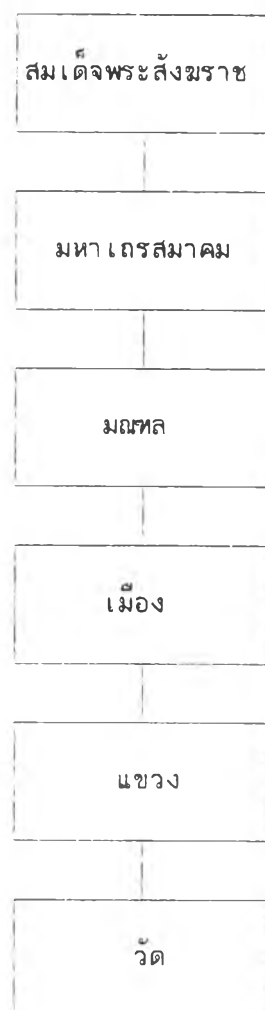
โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 (ร.ศ. 121)

ที่มา : สมบูรณ์ สุขสำราญ, พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม, หน้า 62.

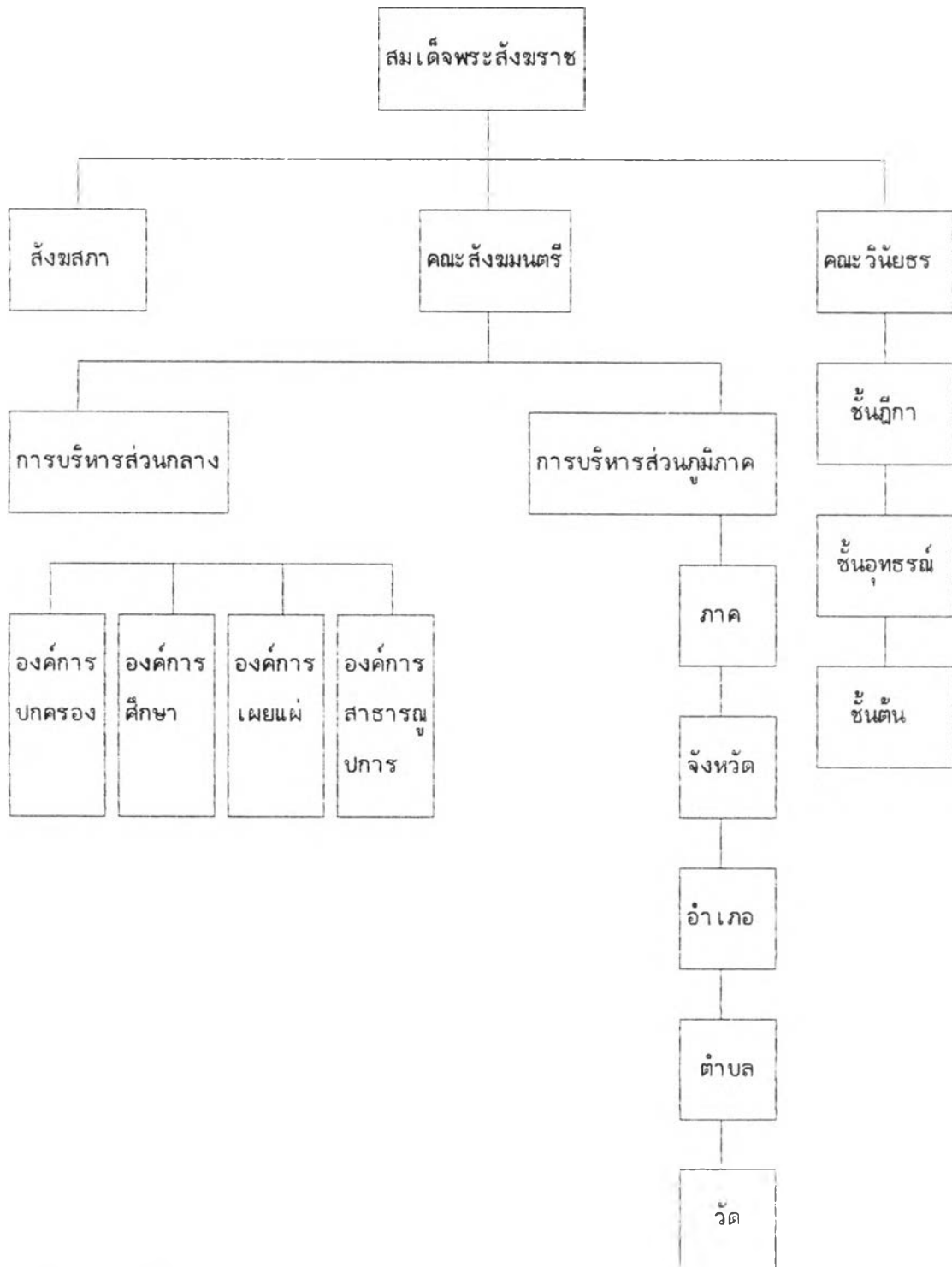
ตารางที่ 5

โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยรัชกาลที่ 6 ถึงรัชกาลที่ 7

ที่มา : พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร คุ้มจิตโต), การปกครองคณะสงฆ์ไทย, หน้า 40.

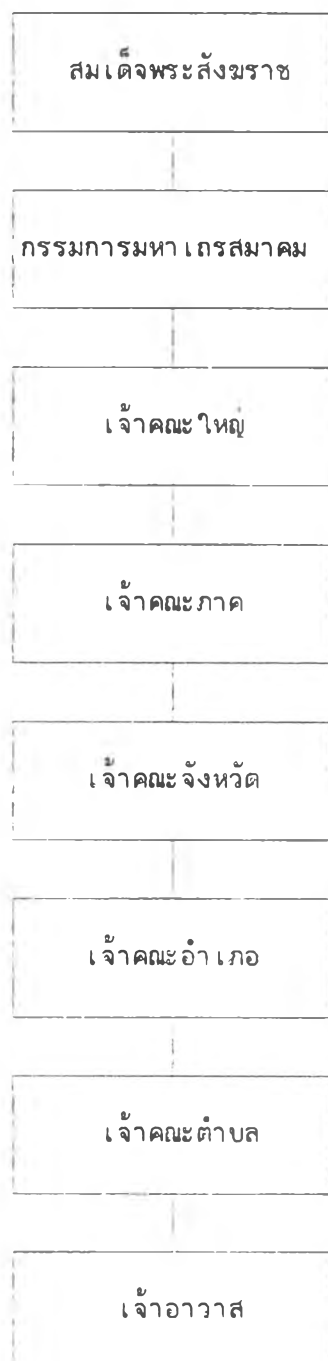
ตารางที่ 6
 โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์สมัยรัชกาลที่ 8 (พ.ศ.2484)

ที่มา : สมบูรณ์ สุขสำราญ, พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม, หน้า 66.

ตารางที่ 7

การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน (พ.ร.บ.2505)

ที่มา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา, ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย, หน้า 72.

ตารางที่ 8

ข้อมูลพระกระทำผิดวินัยในเขตกรุงเทพมหานคร
3 ปีย้อนหลัง

ลำดับ	รายการกระทำผิดวินัย	2536	2537	2538
1.	บึงทาบขาดความสำรวม	275	126	155
2.	เรียไรโดยไม่ได้รับอนุญาต	33	16	19
3.	ปักกลดในย่านชุมชน	31	6	30
4.	พักแรมตามบ้าน	38	39	31
5.	ดื่มสุรา	12	3	4
6.	ทำเส้นหย้าแผลด	-	-	-
7.	ลักทรัพย์	1	-	-
8.	ปลอมบวช	4	1	3
9.	มีวีดีโออาจารย์	-	-	-
10.	เล่นการพนัน	12	-	-
11.	ฉ้ออาหารยามวิกาล	-	-	-
	รวม/รูป	406	192	242

ที่มา : สัมภาษณ์ สุวิช เนียมวรหัตต์, หัวหน้าฝ่ายสังฆการ สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม,
(18 กุมภาพันธ์ 2540).

ตารางที่ 9

จำนวนพระภิกษุ จำแนกตามภาคการปกครองคณะสงฆ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2535
(กลางช่วงการกำหนดวิสัย)

ภาคคณะสงฆ์	พ.ศ.				
	2531	2532	2533	2534	2535
รวมทั้งประเทศ	289,348	294,040	288,637	283,524	285,068
ภาค 1	29,993	32,924	32,063	33,747	25,398
ภาค 2	14,476	14,323	13,562	12,485	12,756
ภาค 3	11,564	10,790	10,453	11,173	11,347
ภาค 4	19,250	18,870	19,494	18,101	16,921
ภาค 5	11,537	9,828	9,440	8,992	9,455
ภาค 6	7,495	7,950	8,142	8,165	8,367
ภาค 7	6,024	5,784	5,940	6,325	5,771
ภาค 8	18,492	17,510	19,768	18,159	18,718
ภาค 9	22,392	23,284	22,465	21,199	22,608
ภาค 10	20,818	20,518	21,785	24,157	23,543
ภาค 11	31,657	32,362	32,231	31,864	31,984
ภาค 12	15,320	15,044	13,665	13,215	14,852
ภาค 13	16,402	18,832	17,868	16,945	17,255
ภาค 14	22,374	21,447	21,047	20,652	25,484
ภาค 15	18,065	19,575	17,480	15,425	17,378
ภาค 16	11,960	11,628	11,566	11,332	10,919
ภาค 17	3,193	3,281	3,338	3,457	3,483
ภาค 18	8,336	10,090	8,330	8,161	8,828

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลสถิติและสารสนเทศ กองแผนงาน กรมการศาสนา

ตารางที่ 10

แสดงงบประมาณแผ่นดินของกรมการศาสนา และสำนักงานโครงการประจำปีงบประมาณ 2531-2535

งาน/โครงการ	ปีงบประมาณ				
	2531	2532	2533	2534	2535
งานบริหารทั่วไป	8,376,300	10,034,900	10,430,900	17,152,000	15,126,600
งานพระสงฆ์และสามเณร	83,060,200	76,467,400	83,404,100	156,294,500	153,682,400
งานพระภิกษุสงฆ์	21,053,000	10,513,800	28,325,100	26,573,000	33,223,900
งานพัฒนาการศาสนาพิเศษ	32,722,100	40,045,500	101,902,200	162,047,300	183,873,500
งานบริหารพระสังฆาธิการ	33,437,900	34,672,500	57,952,000	65,503,900	70,152,000
งานส่งเสริมเผยแผ่พระพุทธศาสนา	12,251,400	20,072,700	22,135,400	23,713,800	34,895,800
งานพัฒนารักษาและปรับปรุงการดำเนินงานของสถานปฏิบัติ	3,533,600	3,743,100	4,373,900	4,253,000	4,301,500
งานส่งเสริมพระราชาคณะ	3,194,200	4,246,000	7,070,000	6,012,800	9,159,000
งานรับตรงลงใต้มีการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์	1,064,800	1,074,300	21,235,300	101,311,000	22,562,000
งานประชาสัมพันธ์การศาสนาและเผยแผ่ศาสนาอื่น	6,117,300	6,425,900	12,620,800	15,170,000	16,627,000
งานพัฒนาธรรมจริยธรรมของประชาชน	7,033,000	7,313,500	3,173,900	12,657,400	23,086,000
โครงการจัดตั้งโรงเรียนวัดคลองเคียนเคียนเคียน	-	-	-	-	-
โครงการจัดตั้งโรงเรียนพระศาสนาวันอาทิตย์	-	-	-	-	-
โครงการพัฒนาอ้อย	-	135,000	135,000	-	593,700
งานวิจัย	-	-	-	-	720,000
โครงการรณรงค์และป้องกันโรคเอดส์	-	-	-	-	3,000,000
รวม	212,443,400	215,266,600	362,832,600	573,693,700	582,495,400

ที่มา : หน่วยงานและแผนของหน่วยงาน กรมการศาสนา